

## MEDIS ... TISDAG - 2. November

### TVÅ MINUTERS UPPGIFTER ... SUBJEKT

Subjektet är den eller det som gör något och som satsen handlar om. I dagligt tal är ett subjekt det eller den som känner, tänker och säger något. Subjektet interagerar med omvärlden. Det betyder att ett subjekt samverkar med omvärlden. Var och en av oss är därför subjekt. Ett subjekt kan vara ett ord, flera ord, en bisats eller en infinitivfras (*att äta* är viktigt). För att få fram subjektet i en sats ska du ställa frågan: *Vad eller vem är det som gör något?*

| Mening                               | Fråga                       | Svar             |
|--------------------------------------|-----------------------------|------------------|
| Niclas gjorde ett nytt inlägg i går. | Vem gjorde ett nytt inlägg? | Niclas = subjekt |

Att man delar upp ett projekt i mindre delar minskar elevers stress.  
Vad minskar elevers stress?  
Att man delar upp ett projekt i mindre delar = subjekt

Du måste börja träna!  
Vem måste börja träna? Du = subjekt

**Du har två minuter för den här uppgiften**

---

### LANDSTINGET

**Vad gör landstingen?**

**Landstingen och regionerna sköter sådant som är så pass dyrt att större områden måste samarbeta om det. Landstingen sköter till exempel sjukvården.**

**Detta måste landstingen ordna för medborgarna**

**Landstingen måste se till att det finns hälsovård och sjukvård, tandvård för alla som är yngre än 20 år, och kollektivtrafik.**

**Landstingen ordnar kollektivtrafik tillsammans med kommunerna.**

**Sverige har landsting och regioner. Landstingen och regionerna får sina pengar från landstings-skatten som medborgarna betalar.**

Landstingen och regionerna bestämmer själva hur de vill använda sina pengar. Medborgarna väljer vilka som ska styra i landstinget i landstingsvalet.

Se en enkel film

<https://urplay.se/program/182093-vem-bestammer-vad-pa-latt-svenska-landstinget> som handlar om ämnet

Du får 30 min

---

## HUVUDSATS OCH BISATS

En mening består av en eller flera satser. En typ av sats heter huvudsats. Huvudsatsen kan bilda en mening eller vara en del av en mening. En annan typ av sats heter bisats. Bisatsen kan inte bilda en mening. Den är alltid en del av en mening.

### Huvudsatser

Det måste alltid finnas en huvudsats i en mening. Meningen kan vara kort, till exempel *Hon läser*. Men den kan också bestå av flera ord, till exempel *Hon läser en bok*. Båda exempelmeningarna består av en huvudsats.

Det finns alltid subjekt och predikat i en huvudsats. Subjektet är den som agerar, det vill säga den som gör något, i satsen. Predikatet är det som görs i satsen, det vill säga verbet. I meningen *Hon läser* är

*Hon* ett subjekt, *läser* ett predikat.

Men en mening kan också vara längre och innehålla två huvudsatser, till exempel *Hon läser och Aline tittar på tv*. I den meningen är också

*Aline* ett subjekt

*tittar* ett predikat.

### Bindeord

De båda huvudsatserna i exemplet ovan knyts samman av bindeordet *och*. Det finns många olika bindeord, till exempel *men*, *eller*, *utan* och *medan*. Nedan ser du tre exempel på meningar som innehåller två huvudsatser och ett bindeord. Bindeordet är markerat med fetstil.

**Greta vill gå ut men det regnar.**

**Greta ska fika med kompisarna eller så ska de gå på bio.**

**Greta sätter på sig regnjackan medan det fortfarande regnar utomhus.**

## **Bisatser**

En bisats är en bestämning till huvudsatsen. En bestämning är samma sak som ett tillägg eller en förklaring. Bisatsen kan inte ensam bilda en mening. I meningen *Jag läser att vädret blir vackert i morgon* är huvudsatsen *Jag läser* och bisatsen *att vädret blir vackert i morgon*. Bisatsen kan inte stå ensam, eftersom det inte går att bara skriva *Att vädret blir vackert i morgon*.

Ord som inleder en bisats kallas för bisatsord. Bisatsinledaren är ofta ett bindeord. Exempel på vanliga bindeord som också är bisatsinledare är: *att, för att, därför att, trots att, när, eftersom, då, innan, om och fastän*. Till exempel:

Greta springer fort *för att* hon ska hinna i tid till bussen.

Greta tycker om kompisarna *eftersom* de är snälla.

*Fastän* det regnar går Greta ut.

## **Huvudsatser som måste ha bisatser**

**Huvudsatser kan ofta stå själva i en mening, men det finns vissa verb som behöver en fortsättning. Det betyder att verben behöver en bisats. I följande meningar ser du exempel på verb som behöver bisatser. Verben står skrivna i fetstil och bisatserna står skrivna i kursiv stil.**

- 1) Greta gillar **att träffa kompisarna**.
- 2) Greta tror **att hon ska missa bussen**.
- 3) Greta tycker **att det ska bli roligt att gå på bio**.

## **Huvudsats eller bisats?**

Ibland kan det vara svårt att veta vad som är en huvudsats och vad som är en bisats. Men det finns ett knep som du kan använda. Du kan testa att sätta in ordet *inte* i satsen. I en huvudsats kommer *inte* efter satsens första verb och i en bisats kommer *inte* före det första verbet.

Greta **träffar** *inte* kompisarna.

Greta **har** *inte* träffat kompisarna.

Greta **hinner** *inte* med bussen, om hon *inte* **springer**.

**I de tre första satserna står *inte* efter det första verbet. De är alltså huvudsatser. I den fjärde och sista satsen står *inte* före det första verbet. Det är alltså en bisats.**

Det finns ett liknande knep som kallas BIFF-regeln. BIFF = I en **B**isats står **I**nte **F**öre det **F**inita verbet.

## **Bisats före huvudsats**

**En mening kan börja med en huvudsats, men den kan också börja med en bisats. När meningen börjar med en bisats inleds meningen med ett bisatsord. Här är tre exempel:**

- 1) *När* Greta är framme möter hon kompisarna.
- 2) *Om* Greta skyndar sig hinner hon.
- 3) *För att* hinna i tid var Greta tvungen att springa.

**Meningarna ovan skulle lika gärna kunna inledas med huvudsatsen. Då ser det ut så här:**

- 1) Greta möter kompisarna *när* hon är framme.
- 2) Greta hinner *om* hon skyndar sig.
- 3) Greta var tvungen att springa *för att* hinna i tid.

**Genom att ha koll på om dina meningar är huvudsatser eller bisatser kan du variera ditt språk när du skriver. Då kan du välja att ibland inleda en mening med en huvudsats och andra gånger inleda meningen med en bisats.**

## **Ordföljd i en Huvudsats - exempel:**

## Satsschema – huvudsats

| Fundament | Verb 1<br>(finit verb) | Subjekt | Sats-<br>adverbial | Verb 2<br>(infinit verb) | Partikel | Objekt /<br><u>pred.fylln</u> | Adverbial           |
|-----------|------------------------|---------|--------------------|--------------------------|----------|-------------------------------|---------------------|
| Jag       | köpte                  |         |                    |                          |          | glass                         | i kiosken<br>i går. |
| I går     | köpte                  | jag     |                    |                          |          | glass                         | i kiosken.          |
| Jag       | ska                    |         |                    | köpa                     |          | många<br>glassar              | i kiosken<br>i      |
|           |                        |         |                    |                          |          |                               |                     |
|           |                        |         |                    |                          |          |                               |                     |

ScreenCast-O-Matic.com

## Ordföljd i en Bisats - exempel:

### Ordföljd i bisats

Jag lagar mat

| Bisats<br>inledare | Subjekt       | Sats-<br>adverb | verb     | objekt   | plats     | tid   |
|--------------------|---------------|-----------------|----------|----------|-----------|-------|
| eftersom           | jag           | inte            | har ätit | något    | på jobbet | idag. |
| när                | min<br>familj |                 | kommer   |          | hem.      |       |
| om                 | du            |                 | är       | Hungrig. |           |       |

**För den här uppgiften får Du 20 minuter.**

## **BISATSER OCH HUVUDSATSER ... övningar**

Öppna länken och öva

<https://www.smakprov.se/smakprov/?isbn=9789147081462&l=bokus>

Från sida nr. 6 och avsluta vid sida nr. 16

Du får 30 min för den här uppgiften

---

## **BISATSER OCH HUVUDSATSER ... övningar - sida 78 och 79**

Öppna länken

[https://www.bokus.com/bok/9789144110295/svensk-grammatik/?utm\\_source=Criteo&utm\\_medium=CPC&utm\\_campaign=Criteo\\_active&utm\\_term=1589608750](https://www.bokus.com/bok/9789144110295/svensk-grammatik/?utm_source=Criteo&utm_medium=CPC&utm_campaign=Criteo_active&utm_term=1589608750) och öva mer. PLEASE

Du får 12 min för den här uppgiften.

---

## **HUVUDSATSER OCH BISATSER (nr. 1)**

Öppna länken

<http://www4.nok.se/smak/index.asp?isbn=9789127434240>

och därefter ta Dig fram till sida 20 och 21. Läs texten om huvudsatser och bisatser. PLEASE.

Du får 10 min för den här uppgiften.

---

## **HUVUDSATSER OCH BISATSER (nr. 2)**

Öppna länken

<https://www.smakprov.se/smakprov/?isbn=9789152345726&partner=smakprov> och ta Dig fram till sida nr. 282 och 283. Läs noggrann och jämför med uppgiften innan.

Du får 15 min för den här uppgiften

---

## HUVUDSATSER

För att lära Dig mer bör Du öppna länken med flera

<https://solnasfim3kvall.blogspot.com/2018/01/too-hotty.html> olika

exempel, satsschema med mera.

En bra film "Två huvudsatser – ordföljd" kan Du se om Du öppnar

länken <https://www.youtube.com/watch?v=qU9Hlp9h5pA> PLEASE.

*Några övningar:*

*(a) Rak och omvänd ordföljd:*

<http://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf6forkl.htm>

*(b) INTE på rätt plats:*

<http://www.digitalasparet.se/hot/grammar/adv/satsadv1.htm>

*(c) Alltid, aldrig, ofta och sällan på rätt plats:*

<http://www.digitalasparet.se/hot/grammar/adv/satsadv2.htm>

Du får 30 min för den här uppgiften

---

## BISATSER

Du får titta lite närmare på länken

<https://solnasfim3kvall.blogspot.com/2018/01/slow-hands-home-made-dynamite.html> och bekanta Dig vidare med bisatser.

En mycket bra som jämför huvudsatser med bisatser kan Ni se om Ni öppnar

<https://www.youtube.com/watch?v=WP7yzJjq-ls&t=384s> länken .  
PLEASE.

Du får 30 min för den här uppgiften

---

Öva bisatser när Du öppnar

<https://motmalet.nu/mot-malet-1/grammatik/meningar/ova-bisatser/> länken

Du får 10 min för den här uppgiften

---

## ÖVNINGAR

- a) Skriv ned 5 huvudsatser
  - b) Skriv ned 5 bisatser
- 

## ÖVNINGAR

Skriv orden i rätt ordning

- 1) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf2.htm>
- 2) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf3.htm>
- 3) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf4.htm>
- 4) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf5.htm>

Du får 20 min för den här uppgiften.

---

## TEST

Testa Dig själv: huvudsats eller bisats

[https://www.quiz.me/huvudsats-eller-bisats\\_40869/](https://www.quiz.me/huvudsats-eller-bisats_40869/)

## NYHETS-SIDAN ... Vecka 44

Öppna länken <https://www.youtube.com/watch?v=YT3ilNsateQ> lyssna och läs. PLEASE.

Du får 12 minuter för den här uppgiften

---

## "STRÖVTÅG I HEMBYGDEN" ... av Mando Diao

... Men var är min faders gård,  
det är tomt bakom lönnarnas rad.

Det är tomt, det är bränt, det är härjat och kallt,  
där den låg, ligger berghällen bar,  
men däröver går minnet med vinden så svalt,



och det minnet är allt som är kvar.

<https://www.youtube.com/watch?v=YPqM-MTKCI>

Det är \_ \_ \_ \_ \_ i molnen och glitter i sjön,  
det är ljus över \_ \_ \_ \_ \_ och näs  
och omkring mig står den härliga skogen så grön  
bakom ängarnas gungande gräs.

Och med sommar och \_ \_ \_ \_ \_ och skogsvindsackord  
står min hembygd och hälsar mig \_ \_ \_ \_ \_ ,  
var mig \_ \_ \_ \_ \_ ! – Men var är min faders gård,  
det är tomt bakom lönnarnas rad.

Det är tomt, det är bränt, det är härjat och kallt,  
där den låg, ligger berghällen bar,  
men däröver går minnet med vinden så svalt,  
och det minnet är allt som är \_ \_ \_ \_ \_ .

Och det är som jag såg en gavel stå vit  
och ett fönster stå öppet däri,  
som piano det ljud och en munter bit  
av en visa med fin melodi.

Och det är som det vore min \_ \_ \_ \_ \_ röst,  
när han ännu var lycklig och ung,  
innan sången blev tyst i hans dödssjuka bröst  
och hans levnad blev sorgsen och tung.

Det är tomt, det är bränt, jag vill \_ \_ \_ \_ \_ ned  
invid sjön för att höra has tal  
om det gamla, som gått, medan tiden led,  
om det gamla i Alsterns dal.

Och sitt sorgsna och sorlande svar han slår,  
men så svagt som det blott vore drömt:  
Det är kastat för vind sedan \_ \_ \_ \_ \_ ,  
det är dött och begravet och glömt.

Där du kära gestalter och syner minns,  
där står \_ \_ \_ \_ \_ öde och kal,  
och min eviga vaggsång är allt som finns  
av \_ \_ \_ \_ \_ i Alsterns dal.

**Ni får 15 min för denna uppgift. Fyll i luckorna**

**... och det minnet är allt som är kvar.**

---

**Med aldrig sinande vänlighet**

**Dj**